

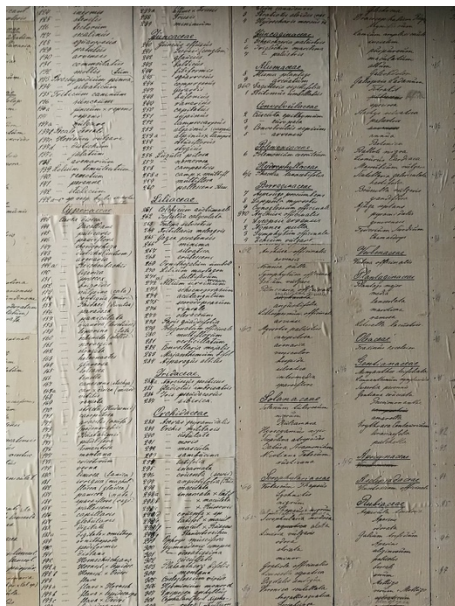
Daiga Jamonte, Bc.hist. Latvijas Universitātes Muzeja krājuma glabātāja

Karla Reinholda Kupfera herbāriju saraksts

Latvijas Universitātes (LU) Muzeja Botānikas un mikoloģijas kolekciju telpās Kronvalda bulvārī 4, Rīgā atrodas vairāk kā simts gadus veci skapji, kuros šobrīd glabājas kolekcijas krājums. Atverot vienu no šiem skapjiem, tā durvju iekšpusē redzams botāniķa Karla Reinholda Kupfera (1872 – 1935) ar roku rūpīgi rakstīts herbāriju saraksts, kas saglabājies tur no laikiem, kad šie skapji vēl piederēja zinātniekam. Skapjos viņš glabāja savu lielo herbāriju un sarakstā norādīts, kas glabājies konkrētajā skapī.

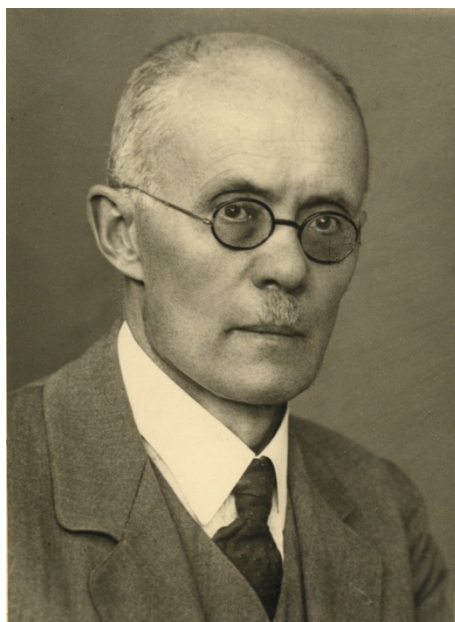

K.R. Kupfera skapis ar herbāriju sarakstu un šobrīd iekārtoto krājumu – ekspozīciju. Foto: Sarmīte Livdāne.

Herbāriju saraksta fragments. 20. gadsimta sākums.

Karls Reinholds Kupfers dzimis 1872. gada 25. martā Besarābijā, vēlāk ģimene atgriezās Latvijā, kur arī sākās K. R. Kupfera skolas gaitas, tās turpinājās **Tērbatas universitātē**, kur viņš 1893. gadā ieguva kandidāta grādu divās zinātnēs – botānikā un matemātikā. 1894. gadā K. R. Kupfers sāka strādāt **Rīgas Politehnikumā**. Pirmo pasaules karu K.R. Kupfers pārlaida Rīgā un neevakuējas līdz ar tehnikumu, bet pēc kara sāka strādāt **Herdera institūtā**, pasniedzot botāniku, ģeogrāfiju, Baltijas novadpētniecību un matemātiku, kas norāda uz pētnieka plašo interešu loku. Šajā laikā viņš ieguva arī filozofijas doktora grādu Jēnā. Kopš 1930. gada, kad R.K. Kupfers aizgāja pensijā, viņš turpināja aktīvi darboties **Rīgas Dabaspētnieku biedrībā**, kur savu darbību bija sācis jau 1894. gadā. 1908. gadā viņš tika ievēlēts par biedrības viceprezidentu, bet 1913. gadā - par prezidentu. No 1921. gada viņš bija priekšnieks biedrības dibinātajā un uzturētajā **Doma muzeja dabaszinātņu nodaļā**.

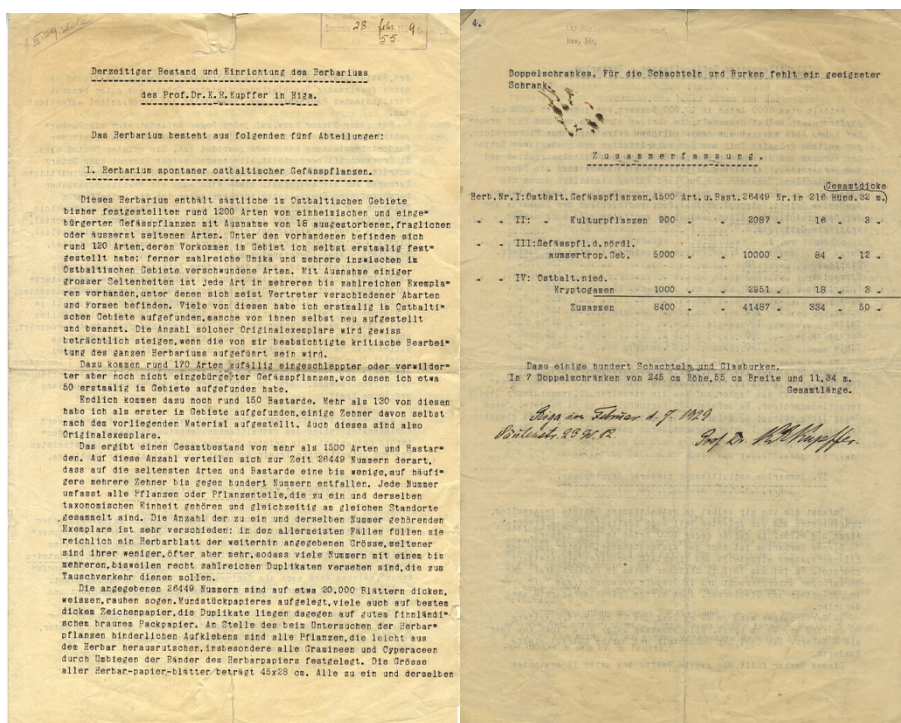
K.R. Kupfers. 20. gs. sākums. Foto: Emanuel Eggert, Rīgā.

K.R. Kupfera pārlicība bija, ka viņa dzīves uzdevums ir **Baltijas floras pētīšana**, viņa pētījumi botānikā bija saistīti ar floras pētījumiem un sistemātiku. Pētnieks apceļoja un izpētīja gan Latviju, gan Igauniju, nonākot pie secinājuma, ka Austrumbaltijas apgabals ir izdalāms kā atsevišķa ģeobotāniska vienība. Viņa botānisko ekskursiju rezultāts ir priekšzīmīgi noformēts herbārijs, kurš tagad tiek glabāts **LU Muzejā**.

Pie K.R. Kupfera nozīmīgākajiem mūža darbiem noteikti vēl jāpiemin arī pirmā dabas rezervāta organizēšana Latvijā. Pēc pirmā **Moricshalas Usmas ezerā** apmeklējuma 1909. gadā, kad tika konstatēta tās floras un faunas daudzveidība, zinātnieks rosināja dibināt šeit rezervātu, kas arī tika realizēts.

K.R.Kupfers nomira 1935. gada 14. novembrī un tika apbedīts Rīgā, Pokrova kapos. Vēlāk šai vietai vīrsū uzbūvēja ielu. Tagad K.R.Kupfera **kapa piemineklis** ir uzstādīts Lielajos kapos.

Skapjus ar herbārijiem K.R. Kupfers, kā arī citus botānikas materiālus, 1929. gadā pārdeva LU Augu morfoloģijas un sistemātikas institūtam. Kopumā pirkums tika novērtēts par 25 570 LS, tai skaitā augu kolekcijas – 22 420 LS.

K.R. Kupfera sastādītā herbārija apraksta 1. un 4. lpp. 1929. gads.

Viss **LU Muzeja Herbārijs** šobrīd sastāv no vairākām kolekcijām. Kolekciju **Herbarium Balticum** (ap 26 700 herbārija lapu; starptautiska herbāriju reģistra indekss RIG I) pilnībā veido K.R. Kupfera herbārijs. Savukārt pētnieka vispārējais ziedaugu herbārijs un viņam piederošais Krievijā izdots **Flora Rossica** ir iekļauts **Herbarium Generale** (aptuveni 28 000; RIG V). LU Muzeja Herbārija veidošana ir sākta līdz ar Universitātes izveidi 1919. gadā, sākumā **Botāniskās laboratorijas** (no 1927. gadā – Augu morfoloģijas un sistemātikas institūts) pārziņā, bet pēc Otrā pasaules kara tas nonāca **Botānikas katedras pārziņā**. Kopš 1991. gada par Herbāriju rūpējas LU Muzejs. Šobrīd Herbārijā atrodas vairāk nekā 150 000 herbārija lapu.

Herbarium Balticum Herbārija telpā.

Skapī, kura durvīs ir atstāti R.K. Kupfera sastādītais herbāriju saraksts, tagad ir iekārtots **pētnieka krājums – ekspozīcija**. Šeit glabājas R.K. Kupfera mikoloģiskā kolekcija, viņa uzņemtās fotogrāfijas, piezīmju burtnīcas, saglabājusies bibliotēkas daļa, kā arī rakstītie avoti un materiāli par pašu zinātnieku. Savukārt R. K. Kupfera rūpīgi vāktais un sakārtotais herbārijs glabājas Herbārija telpā, speciālos krājuma skapjos, kur arī glabājas viņa vāktās sūnas, aļģes un ķērpji.

Karla Reinholda Kupfera mantojums apskatāms un iepazīstams iepriekš piesakoties:
daiga.jamonte@lu.lv